

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

00/114

BALDWIN, Christine: Electronic journal publishing: meeting user needs = IFLA J. 25. vol. 1999. 4. no. 214-217. p. Bibliogr. 11 tétel.

Res. francia, német és spanyol nyelven

Elektronikus-folyóirat kiadás: mit szeretnének a használók?

Elektronikus folyóirat; Fejlesztési terv; Folyóiratkiadás; Gazdaságosság -könyvtárban; Igény

Az angol eLib program keretében három évig működött a SuperJournal elnevezésű kutatási projekt az elektronikus folyóiratkiadást vizsgálva. Eredményeit összegezve a könyvtárak a következő *általános trendek* megvalósulását várhatják:

- Több folyóirat megjelenése mind nyomtatott, mind elektronikus formában.
- Rövid távon a nyomtatott és elektronikus változatok nagyon hasonlóak, bár az elektronikus formátumoknál lehetséges a kiegészítő információk elérése; hosszabb távon valószínű a két formátum közötti lényegesebb különbségek megjelenése.
- Gyorsul a megjelenési idő, az elektronikus verziók egyes területeken előbb lesznek hozzáférhetőek, mint ahogy a nyomtatott megjelenik; több figyelmeztető szolgáltatás jelzi majd előre a megjelenés előtt álló cikkeket, akár folyóiratontként, akár téma szerint, több kiadványt érintve.
- Fejlődnek az integrált szolgáltatások, amelyek több kiadó több folyóiratából tudnak keresni.

A vizsgálatok során megismert *használói igények* rávilágítanak a könyvtárak által figyelembe veendő kérdésekre is:

- Válogatás a sok elérhető szolgáltatás között: milyen folyóiratok, ill. milyen tulajdonságok illeszkednek a használói elvárásokhoz, ill. hogyan illeszthetők ezekhez?
- Költség-igazolás: milyen értéket hoz az elektronikus folyóirat, és az ár összehasonlítható-e a használóknak nyújtott előnyökkel (időmegtakarítás, állandó hozzáférhetőség stb.); Összehasonlíthatók az elektronikus költségek a kötetzet, tárolás stb. költségeivel.
- Hozzáférés: a sokféle szolgáltatást hogyan tudja a könyvtár (vagy a konzorcium) egységes formátumban hozzáférhetővé tenni?
- Új szolgáltatások: kinek biztosítsuk elsősorban a használat lehetőségét? (A befolyásos oktatóknak, vagy a lelkes hallgatóknak?)
- Támogatás: az intézmény egészének a hálózati információkkal kapcsolatos politikáját figyelembe kell venni, és tisztázni a támogatás, fenntartás, képzés, szerviz stb. felelősség kérdéseit.
- Archiválás: ki építi, ki tartja fenn az archívumot (a kiadó, a könyvtár?)

(Mohor Jenő)

Közművelődés

00/115

LEWIS, Elizabeth: Virtual learning environments = Libr. Inf. Briefings. 87. no. 1999. 1-11. p.

Virtuális tanulási környezet

Felnőttoktatás; Oktatási anyag; Számítógép-hálózat; Szoftver

A folyóirat jelen számát a szerző annak a kutatási programnak az edelményei alapján állította össze, amelyet a brit South Bank University könyvtári-informatikai részlegében végeztek a virtuális tanulási programok vizsgálatára és feltérképezésére. A közlemények csak rövid áttekintést kívánnak adni az online képzésnek erről az aránylag új, gyorsan növekvő területéről. A következő témákról olvashatunk: hogyan kapcsolódik a virtuális tanulási környezet az intézmény oktatási programjához; a virtuális tanulási környezet jellemzői; a rendszer értékelésének és kiválasztásának kritériumai; a könyvtár szerepe az új tanulási rendszerben; a jövő irányai.

(Autoref.)

Lásd még 28

Nyelvészeti kérdések

00/116

BERTRAND-GASTALDY, Suzanne - MARCHAND, Paul: *L'analyse du texte littéraire assistée par ordinateur: essai d'illustration avec Regards et jeux dans l'espace, de Saint-Denys Garneau, traité avec le logiciel SATO = Doc. Bibl. 45. vol. 1999. 2. no. 55-66. p. Bibliogr.*

Res. angol és spanyol nyelven

Irodalmi szöveg számítógépes elemzése egy versgyűjtemény példáján, a SATO szoftver használatával

Gépi szövegelemzés; Költészet

Az informatika egyre növekvő hatása az irodalomtudományra nézve ma még felmérhetetlen. A kereskedelemben és könyvtárakban rohamosan terjed a szépirodalmi szövegek elektronikus forgalmazása (CD-ROM, online, Internet). Folyamatosan bővülő

francia nyelvű elektronikus irodalmi szöveggyűjtemények, virtuális könyvtárak érhetők el általában előfizetés útján (pl. FRANTEXT, ARTFL, TLF, ABU, ClicNet stb.). Az irodalmi szövegek számítógépes elemzésének lehetőségeivel foglalkoznak nemrég indult folyóiratok (pl. *Computers and the humanities, Literary and linguistic computing, Texte* stb.), levelezőlisták (pl. SATOR-L) és szakmai társaságok, konferencia-előadások, egyetemi kutatóprogramok (pl. Montpellierben vagy Ottawában).

A számítógép hasznáról az irodalomtudományon belül megoszlanak a vélemények, sokak szerint az összetett irodalmi jelenség nem ragadható meg egyszerűsítő gépi módszerekkel. A másik oldal véleménye szerint számítógép segítségével tényszerű adatok nyerhetők a hosszabb szövegekről, melyek óvják az elemzőt a túlságosan ötletszerű értelmezésektől, alátámaszthatnak vagy megkérdőjelezhetnek korábbi kritikai álláspontokat, rejtett szövegstruktúrákat tárhatnak fel. Témák, motívumok kutathatók változásukban egyetlen szerző egymást követő műveiben vagy vonulatok rajzolhatók fel életművek elemzésével, ha a kvantitatív módszert ki tudjuk egészíteni szintén gépesített szemantikai eljárásokkal. Nem szabad elfelejteni azonban pl. tézaurusz építéskor, hogy az irodalmi jelentés nem teljesen azonos azzal, aminek alapján a tudományos művek dokumentálhatók. Az elektronika megváltoztatja a szöveg és az olvasó viszonyát, a részleges és egyenes vonalú olvasás mellett egy vertikális, átfogóbb olvasásmód válik lehetségessé. A SATO (Système d'analyse de texte par ordinateur) elnevezésű szoftvert már korábban használták dokumentációs célokra. Most azonban ki akarták próbálni, hogy milyen lehetőségeket nyújt költői szöveg elemzéséhez. Hector de Saint-Denys Garneau (1912-1943) kanadai költő életében megjelent egyetlen rövid kötetét választották, mely 28 verset tartalmaz hét ciklusba rendezve.

Az ismertetett cikkek forrásai:

- Accad. Bibl. Ital. – Accademie e Biblioteche d'Italia (IT)
 Alexandria – Alexandria (GB)
 Ann.Libr.Sci.Doc. – Annals of Library Science and Documentation (IN)
 Aslib Proc. – Aslib Proceedings (GB)
 Austr. Libr. J. – Australian Library Journal (AU)
 Biblioteka – Biblioteka (RU)
 Bibliotekarz – Bibliotekarz (PL)
 Bibliotekovedenie – Bibliotekovedenie (RU)
 Bibliotheksdiens – Bibliotheksdiens (DE)
 Boll. AIB. – Bolletino Associazione Italiana Biblioteche (IT)
 Bottom Line – The Bottom Line (US)
 Buch Bibl. – Buch und Bibliothek (DE)
 Cienc. Inf. Bras. – Ciencia da Informacao (BR)
 Coll.Res.Lib. – College and Research Libraries (US)
 Coll. Undergrad. Libr. – College and Undergraduate Libraries (US)
 Čtenář – Čtenář (CS)
 Doc. Bibl. – Documentation et Bibliothèques (CA)
 Documentaliste – Documentaliste (FR)
 Educ.Inf. – Education for Information (I)
 El.Lib. – Electronic Libraries (I)
 FID Rev. – FID Review (I)
 IFLA J. – IFLA Journal (I)
 IFLA Newsletter – IFLA Newsletter (I)
 Inf.Dev. – Information Development (GB)
 Inf.Technol.Lib. – Information Technology and Libraries (US)
 INSPEL – INSPEL (I)
 Interl.Doc.Supply – Interlending and Document Supply (GB)
 Internet Ref.Serv.Q. – Internet Reference Services Quarterly (I)
 J.Educ.Lib. Inf.Sci. – Journal of Education for Library and Information Science (US)
 J.Inf.Sci. – Journal of Information Science (GB)
 J.Interlib. Loan Doc.Del. Inf. Supply – Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery and Information Supply (US)
 J.Internet Cat. – Journal of Internet Cataloging (I)
 J.Lib. Inf.Sci. – Journal of Librarianship and Information Science (GB)
 Kirjastolehti – Kirjastolehti (FI)
 LIBER Q. – LIBER Quarterly (I)
 Libr.Hi Tech – Library Hi Tech (US)
 Libr. Inf. Briefings – Library and Information Briefings (GB)
 Libr. Inf. Res. News – Library and Information Research News (GB)

Az először a nyelvtani funkciót betöltő elemek, majd a tematikus szavak számára, eloszlására, együttes előfordulására nézve végeztek összehasonlító statisztikai vizsgálatokat előbb az egész szövegre, aztán a ciklusokra, és végül az egyes versekre vonatkozóan. Ezután a szavakat jelentésük alapján rendezve tematikus csoportokat alakítottak, és kidolgozták az azokat megjelölő kategóriákat. Két ilyen domináns kategóriaként szerepelt a *halál* illetve az *élet* fogalma. (Utóbbit felosztották még emberi, állati ill. növényi élet tartományára.) A halál fogalmkörébe utalták pl. az öregség, betegség, gyász, eltűnés, megnyugvás, mozdulatlanság stb. kifejezésére szolgáló szavakat, az élet fogalmához rendelték pl. az eredet, hajnal, tavasz, fény, egészség, fejlődés stb. kifejezéseit. gy a lexikai elemeket jelentéstanilag kategóriákba rendezve ciklusonként megvizsgálták, hogy az élet és a halál témái milyen arányban és sűrűségben fordulnak elő, milyen szóalékát alkotják a szóképletnek.

Vizsgálták még a vallásosság és a nőiség gyakran összekapcsolódó témáit, vonatkoztatva a keletkezés korában, a harmincas években uralkodó közéleti diskurzus témáira. A társadalomkritikai elemzési kísérletet még kiegészítették egy szintén a szóképletre épülő pszichoanalitikai elemzéssel. A kapott eredményeket összevetették korábbi irodalomkritikusoknak a kötetről leírt nézeteivel.

A szerzők remélik, hogy a számítógépes szövegelemzés bekerül az irodalomtudomány módszerei közé. Meg vannak győződve arról, hogy gazdagítani fogja a filológia eszköztárát. Könyvtári számítógépes szolgáltatások is épülhetnének számítógépes szövegelemzésre, elsősorban a hallgatók és kutatók igényeinek megfelelően.

(Nagypál László)

Libr. J. – Library Journal (US)
Libr. Manage. – Library Management (GB)
Libr. Q. – Library Quarterly (US)
Libr. Rev. – Library Review (GB)
Mousaion - Mousaion (ZA)
Naučn.-Teh. Inf. – Naučno-Tehnička Informaciã (RU)
Naučn. the. Bibl. – Naučnye i Tehničeskie Biblioteki (RU)
NFD Inf. – NFD Information (DE)
Online CDROM Rev. – Online & CDROM Review (I)
Pop.Cult.Lib. – Popular Culture in Libraries (US)

Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)
Program – Program (GB)
Public Libr.J. – Public Library Journal (GB)
Raamatukogu – Raamatukogu (EE)
Rev.Esp.Doc.Cient. – Revista Espanola de Documentación Científica (ES)
Signum – Signum (FI)
Synopsis – Synopsis (NO)
Tech.Serv.Q. – Technical Services Quarterly (US)
VINE – VINE (GB)